

Biuletyn Polonistyczny

01.10.2020

Literaturoznawstwo

Poezja o młodopolskim rodowodzie (Kasprowicz, Miciński, Staff, Leśmian)

Wydawnictwo:: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ISBN: 978-83-8100-251-6

Prezentowana antologia z komentarzami, autorstwa Grzegorza Iglińskiego, powstała co prawda z myślą o przedmiotach realizowanych na studiach licencjackich filologii polskiej: literatura Młodej Polski, analiza i interpretacja dzieła literackiego, filozoficzne konteksty literatury, ale może służyć pomocą wszystkim zainteresowanym poezją lub zmagającym się z mitem jej elitarności, a szczególnie z jej językową innością. W osobnych rozdziałach zamieszczono wybrane wiersze czterech poetów — Jana Kasprowicza, Tadeusza Micińskiego, Leopolda Staffa i Bolesława Leśmiana — tradycyjnie kojarzonych z młodopolską epoką, chociaż podążających własną indywidualną drogą i wyłamujących się z rozpowszechnionej wtedy konwencji symbolicznej. Wyznaczają oni najciekawsze i najoryginalniejsze zjawiska w poezji polskiej wkraczającej w XX wiek, jak ekspresjonizm, nadrealizm, poezja codzienności albo groteska.

Twórczość Jana Kasprowicza, Tadeusza Micińskiego, Leopolda Staffa i Bolesława Leśmiana łączy ten sam rodowód. Wywodzi się ona z Młodej Polski, wszyscy więc poeci są po trosze symbolistami. Jednak, jak łatwo zauważyć, analizowane utwory to teksty dwudziestowieczne — i to nie tylko dlatego, że prawie wszystkie opublikowane zostały w tomach autorskich wydanych w pierwszych dekadach XX stulecia, ale też dlatego, że oprócz tradycyjnych rozwiązań artystycznych (wiodących od antyku i średniowiecza przez renesans i barok do romantyzmu), przynoszą takie, które upowszechnią się na większą skalę w literaturze XX wieku. Można zatem mówić o modernistycznych źródłach dwudziestowieczności.

Model symbolizmu nastrojowego zaczął ulegać na początku XX wieku modyfikacji, nie przekształcając się w jakiś nowy kierunek, ale go zapowiadając. Zbliżenie z impresjonizmem zostało zastąpione zbliżeniem z poetyką właściwą późniejszemu ekspresjonizmowi. Twórczość Kasprowicza, Micińskiego, Staffa i Leśmiana rozwijała się zatem między nastrojowością i ekspresyjnością, ale jak to bywa w przypadku najwybitniejszych poetów, ich indywidualność nie pozwalała na zasklepienie się w jakiejś konwencji. Stąd zmierzanie niektórych z wymienionych wyżej autorów ku poetyce klasycystycznej, poetyce codzienności, ludowego humoru czy ku grotesce.

Każdy z nich inaczej kształtował swój styl, mimo że ujawniał sympatie z tą samą tradycją literacką (zwłaszcza średniowieczną, barokową, romantyczną).

Nawet jeśli pozostaniemy przy samym tylko symbolizmie, to przyjdzie stwierdzić, że symbolizm symbolizmowi nierówny. Najlepiej widać to w przypadku Leśmiana, którego twórczość niektórzy badacze wprost wiązali z tym kierunkiem, a inni odmawiali poecie miana symbolisty albo używali dodatkowego określenia, aby jego symbolizm odróżnić od nastrojowego symbolizmu Tetmajera czy Kasprowicza (na przykład „symbolizm egzystencjalny” lub „symbolizm realistyczny”). To świadczy o stopniu oryginalności autora *Łąki*, niedającego się tak łatwo zmieścić w jednej kategorii. Podobnie jest też z pozostałymi poetami, których wiersze stały się przedmiotem niniejszego opracowania. Symbolizm Micińskiego nazwać można na przykład „symbolizmem mistycznym” lub „symbolizmem synkretycznym”. Tak czy inaczej wszyscy ci poeci są dziedzicami symbolizmu jako jednego z najważniejszych przejawów modernizmu przełomu XIX i XX wieku. Struktura artystyczna ich utworów dopuszcza różne interpretacje, ale właśnie ta otwarta perspektywa rozumienia i oddziaływania stała się gwarancją dalszej żywotności tej poezji.

Spis treści

Wstęp 7

Rozdział pierwszy

JAN KASPROWICZ — *HYMNY* 29

Dies irae 31

Salve Regina 65

Wskazówki bibliograficzne 101

Rozdział drugi

TADEUSZ MICIŃSKI — *W MROKU GWIAZD* 103

[Jam ciemny jest wśród wichrów płomień boży] 105

Ananke 108

[Rycz burzo! wicherze, potargaj te sznury] 111

Umarły świat 114

Morietur stella 119

[Noc mi rzuciła swą czarną zasłonę] 124

Izis 127

[Migocą złote pomarańcze] 131

Wskazówki bibliograficzne 135

Rozdział trzeci

LEOPOLD STAFF — *SNY O POTĘDZE, DZIEŃ DUSZY, GAŁĄŻ KWITNĄCA, UŚMIECHY GODZIN, W CIENIU MIECZA* 139

Dziwaczny tum 141

Echo 144

Studnia 150

Poszukiwacz tajemnicy 154

Odjazd w marzenie 157

Życie bez zdarzeń 167

Przedśpiew 172

Ja 177

Ogród przedziwny 181

Bieguny 184

Estetyka 187

Wskazówki bibliograficzne 190

Rozdział czwarty

BOLESŁAW LEŚMIAN — *ŁĄKA, NAPÓJ CIENISTY* 195

Topielec 197

Przemiany 201

Otchłań 205

Srebroń 208

Lalka 215

Wół wiosnowaty 224

Zwiewność 230

Dżananda 235

Wskazówki bibliograficzne 248

Zakończenie 255

Spis ilustracji 265

Rok publikacji: 2020

Strony: 266

Słowa kluczowe: Młoda Polska, Miciński Tadeusz, Leśmian Bolesław, Staff Leopold,
Kasprowicz Jan